

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№5

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAКATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQUISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O'TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO'P O'LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO'Y BERISHI MUMKIN BO'LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o'g'li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg'ashova Madina, Jo'rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA "TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH" KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO'LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O'RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O'tbosarov Abrorbek Adxamjon o'g'li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro'zmetov Mansur	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELLARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTЛАRI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQА TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinova	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
CHIGITLI PAXTA TARKIBIDAN YOT ARALASHMALARNI AJRATISH UCHUN QO'LLANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR.....	825
Bozorov Dilmurod Bahromjon o'g'li, Jakparov Oltinboy Rustamjon o'g'li	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND GREEN INITIATIVES: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	830
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
SOLIQ INSTRUMENTLARI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	834
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEKSI	839
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	

O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHI KONSENTRATSIYASINING HUDUDIIY TAHLILI: VILOYATLAR VA MAXSUS IQTISODIIY ZONALAR BO'YICHA HERFINDAHL–HIRSCHMAN INDEKSI

Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li

Westminster International University in Tashkent

tayanch doktorant

ORCID: 0009-0001-1334-2881

E-mail: abd.anvarxonov@wiut.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining 14 ta hududi hamda maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) kesimida sanoat ishlab chiqarishi konsentratsiyasi Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) yordamida 2018–2024-yillar dinamikasida tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maxsus iqtisodiy zonalar sanoat faoliyatining hududiy jihatdan nisbatan muvozanatli taqsimlanishiga xizmat qilgan. Xususan, 2018–2021-yillarda HHI ko'rsatkichlarining pasayishi sanoat ishlab chiqarishining hududlar bo'yicha diversifikatsiyalashganini anglatadi. Biroq keyingi yillarda Jizzax va Toshkent viloyatlarida sanoat ishlab chiqarishining yuqori ulushi shakllangani sababli indeks qiymatlarida qayta o'sish tendensiyasi kuzatilgan. Tadqiqot natijalari sanoat siyosatini yanada takomillashtirish, hududlararo iqtisodiy muvozanatni mustahkamlash hamda maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatini samaradorlik nuqtayi nazaridan baholash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Herfindahl–Hirschman indeksi, sanoat konsentratsiyasi, maxsus iqtisodiy zonalar, hududiy rivojlanish, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Abstract. This article analyzes the concentration of industrial production across the 14 regions of the Republic of Uzbekistan and Special Economic Zones (SEZs) using the Herfindahl–Hirschman Index (HHI) over the period 2018–2024. The findings indicate that SEZs contributed to a relatively more balanced territorial distribution of industrial activity. In particular, the decline in HHI values during 2018–2021 reflects an increasing diversification of industrial production across regions. However, in subsequent years, the dominance of Jizzakh and Tashkent regions in industrial output led to a renewed increase in the index values. The study provides practical recommendations for improving industrial policy, strengthening regional economic balance, and evaluating the effectiveness of SEZs from the perspective of territorial development.

Keywords: Herfindahl–Hirschman Index, industrial concentration, special economic zones, regional development, Uzbekistan economy.

Аннотация. В данной статье с использованием индекса Херфиндаля–Хиршмана (HHI) проанализирована концентрация промышленного производства в разрезе 14 регионов Республики Узбекистан и специальных экономических зон (СЭЗ) в динамике 2018–2024 годов. Результаты исследования показывают, что специальные экономические зоны способствовали более сбалансированному территориальному распределению промышленной деятельности. В частности, снижение значений индекса в 2018–2021 годах свидетельствует о диверсификации промышленного производства по регионам. Однако в последующие годы вследствие высокой концентрации промышленного производства в Джизакской и Ташкентской областях наблюдалась повторная тенденция роста индекса. Полученные результаты позволяют сформулировать практические рекомендации по совершенствованию промышленной политики, укреплению межрегионального экономического баланса и оценке эффективности деятельности СЭЗ с точки зрения территориального развития.

Ключевые слова: индекс Херфиндаля–Хиршмана, концентрация промышленного производства, специальные экономические зоны, региональное развитие, экономика Узбекистана.

KIRISH

Hududiy iqtisodiy rivojlanishning muvozanatli shakllanishi va sanoat ishlab chiqarishining makon bo'yicha samarali taqsimlanishi zamonaviy iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, o'tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlarda sanoat salohiyatining ayrim hududlarda haddan tashqari to'planishi yoki aksincha, yetarli darajada rivojlanmagan holda qolishi iqtisodiy samaradorlik, bandlik darajasi

va hududlararo rivojlanish tafovutlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli sanoat ishlab chiqarishining hududiy konsentratsiyasini baholash va uni samarali boshqarish masalasi iqtisodiy tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasida 2016-yildan boshlab amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar doirasida sanoat ishlab chiqarishini hududlar bo'yicha kengaytirish, investitsiyalarni jalb qilish hamda hududiy sanoat salohiyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) tizimini rivojlantirish orqali ishlab chiqarish infratuzilmasini yaxshilash, yangi sanoat korxonalarini tashkil etish va hududiy iqtisodiy faollikni oshirish maqsad qilingan.

Sanoat va bozor tarkibini baholashda keng qo'llaniladigan usullardan biri Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) hisoblanadi. Mazkur indeks dastlab bozor monopolizatsiyasi darajasini aniqlash uchun ishlab chiqilgan bo'lib, Albert O. Hirschman (1945) va Orris C. Herfindahl (1950) tadqiqotlarida nazariy asoslangan. Keyinchalik ushbu indeks hududiy iqtisodiyotda, jumladan, ishlab chiqarish taqsimoti, eksport konsentratsiyasi, investitsiyalar geografiyasi va hududiy rivojlanish darajasini tahlil qilishda ham keng qo'llanila boshlandi (Rhoades, 1993; Theil, 1967).

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekistonda sanoat ishlab chiqarishining hududiy konsentratsiyasini viloyatlar va maxsus iqtisodiy zonalar kesimida Herfindahl–Hirschman indeksi yordamida 2018–2024-yillar dinamikasida taqqoslash hamda maxsus iqtisodiy zonalarining sanoat geografiyasiga qo'shayotgan hissasini miqdoriy jihatdan baholashdan iborat. Tadqiqot natijalari sanoat siyosatini takomillashtirish, hududiy iqtisodiy muvozanatni mustahkamlash va maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatining samaradorligini baholash uchun ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) dastlab Albert O. Hirschman (1945) tomonidan xalqaro savdo konsentratsiyasini o'lchash maqsadida ishlab chiqilgan bo'lsa, keyinchalik Orris C. Herfindahl (1950) tomonidan mis sanoatini tahlil qilish uchun mustaqil ravishda qo'llanilgan. Keyinchalik ushbu indeks bozor tarkibini va monopolizatsiya darajasini baholashning eng muhim vositalaridan biriga aylandi. AQSh Adliya vazirligi hamda Federal savdo komissiyasi tomonidan kompaniyalar qo'shilishi va bozor raqobatini baholashda rasmiy indikator sifatida qabul qilingan (U.S. Department of Justice & Federal Trade Commission, 2010). Rhoades (1993) esa HHI bank sektori konsentratsiyasini o'lchashda eng ishonchli va izchil ko'rsatkichlardan biri ekanligini ilmiy asoslab bergan.

Ilmiy adabiyotlarda HHI indeksining talqini uchun standart mezonlar shakllangan bo'lib, odatda 1500 dan past ko'rsatkich past konsentratsiya, 1500–2500 oralig'i o'rtacha konsentratsiya, 2500 dan yuqori ko'rsatkich esa yuqori konsentratsiya darajasini anglatadi (Curry & George, 1983; U.S. Department of Justice, 2010). Mazkur mezonlar xalqaro iqtisodiy tadqiqotlarda keng qo'llanilib kelinmoqda.

Hududiy iqtisodiyot nazariyasida sanoat konsentratsiyasi masalasi muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Paul Krugman (1991) o'zining mashhur *“Geography and Trade”* asarida sanoat ishlab chiqarishining ayrim hududlarda to'planishini aglomeratsiya iqtisodiyoti orqali izohlab, ushbu jarayon o'z-o'zini kuchaytiruvchi xususiyatga ega ekanligini ko'rsatgan. Ellison va Glaeser (1997) sanoat guruhlanishini baholash uchun maxsus indeks ishlab chiqarishgan bo'lsa, Fan va Scott (2003) rivojlanayotgan mamlakatlarda sanoat konsentratsiyasining iqtisodiy o'sishga ta'sirini tadqiq qilgan. Combes, Mayer va Thisse (2008) esa geografik iqtisodiyot doirasida hududiy konsentratsiya modellarini keng tahlil qilib, sanoatning hududiy joylashuvi iqtisodiy samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishini asoslab bergan.

Maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) zamonaviy sanoat siyosatining muhim instrumentlaridan biri sifatida 1960–1970-yillardan boshlab keng rivojlana boshladi. World Bank tadqiqotchilari Farole va Akinci (2011) 130 dan ortiq mamlakat tajribasini o'rganib, MIZlarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan institutsional muhit, infratuzilma sifati va strategik joylashuv bilan bog'liqligini ta'kidlagan. Zeng (2015) esa Xitoy tajribasi asosida MIZlarning hududiy rivojlanishga ta'sirini o'rganib, ular sanoatni hududlar bo'yicha tarqatishda muhim rol o'ynashi bilan birga, ayrim tayanch hududlarda sanoat konsentratsiyasini kuchaytirishi mumkinligini ko'rsatgan.

Markaziy Osiyo mamlakatlari kontekstida Linn (2012) maxsus iqtisodiy zonalarining O'zbekiston iqtisodiyoti uchun strategik ahamiyatini alohida ta'kidlagan. So'nggi yillarda O'zbekistonda MIZlar faoliyati bo'yicha ilmiy tadqiqotlar soni ortib bormoqda. Jumladan, Ruzibaeva va Xotamqulova (2022) erkin iqtisodiy zonalarda investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlari va hududiy ixtisoslashuv masalalarini tahlil qilgan. Boymurodov va Hazratqulov (2026) 2018–2024-yillar davomida MIZlar orqali investitsiyalar va sanoat ishlab chiqarishining o'sishini empirik jihatdan asoslab, mavjud infratuzilma muammolarini aniqlagan. Sabirov va Akbarova (2023) MIZlar rivojlanishining strategik yo'nalishlarini ishlab chiqqan bo'lsa, Atmarudov (2025) energiya ta'minoti, logistika va ma'muriy samaradorlik bilan bog'liq masalalarni tahlil qilgan.

Mazkur tadqiqot aynan shu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, O'zbekiston misolida HHI metodologiyasini hududlar va MIZlar kesimida 2018–2024-yillar dinamikasida qo'llash orqali sanoat ishlab chiqarishining hududiy konsentratsiyasini kompleks baholashni maqsad qilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi tomonidan e'lon qilingan rasmiy statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Tadqiqot uchun ikkita asosiy statistik manba tanlab olindi:

hududlar kesimida yillik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi;

maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) ishtirokchilari tomonidan amaldagi narxlarda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari (ishlar va xizmatlar) hajmi bo'yicha ma'lumotlar.

Tahlil davri sifatida 2018–2024-yillar oralig'i tanlandi. Mazkur davr hududiy sanoat ishlab chiqarishi hamda maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatiga oid statistik ma'lumotlarning muntazam shakllanganligi bilan izohlanadi. Shuningdek, aynan ushbu yillarda O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar, hududiy sanoat siyosati va MIZlar faoliyatining sezilarli faollashuvi kuzatilgan.

Tadqiqotda sanoat ishlab chiqarishining hududiy konsentratsiyasini baholash uchun Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) metodologiyasidan foydalanildi. Mazkur indeks iqtisodiy faoliyatning hududlar bo'yicha qay darajada jamlanganligini aniqlash imkonini beradi. HHI quyidagi formula asosida hisoblandi:

$$HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2 \times 10000$$

bu yerda:

$$s_i = \frac{Q_i}{Q_{jami}}$$

bunda:

- Q_i — i-hudud yoki i-maxsus iqtisodiy zonaning sanoat ishlab chiqarish hajmi;
- Q_{jami} — mamlakat yoki tanlangan guruh bo'yicha jami sanoat ishlab chiqarish hajmi;
- s_i — hududning umumiy sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi.

Hisob-kitoblarda barcha hududlar va MIZlarning sanoat ishlab chiqarishdagi foiz ulushlari kvadratga oshirilib, yig'indisi 10 000 ga ko'paytirildi. HHI qiymatining yuqori bo'lishi sanoat ishlab chiqarishining ayrim hududlarda yuqori darajada jamlanganligini, past qiymatlar esa ishlab chiqarishning hududlar bo'yicha nisbatan muvozanatli taqsimlanganligini anglatadi.

Tadqiqot doirasida HHI indeksleri ikki yo'nalishda hisoblandi:

O'zbekiston viloyatlari kesimida sanoat ishlab chiqarishi konsentratsiyasi;

maxsus iqtisodiy zonalar kesimida sanoat ishlab chiqarishi konsentratsiyasi.

Olingan natijalar dinamik va qiyosiy tahlil usullari yordamida baholandi hamda hududiy sanoat siyosati va maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatining hududiy muvozanatga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilindi.

HHI	(Herfindahl–Hirschman indeksi (0 dan 10 000 gacha
s_i	i-hududning umumiy ishlab chiqarishdagi ulushi ($0 \leq s_i \leq 1$)
Q_i	i-hududning sanoat ishlab chiqarish hajmi (mlrd yoki mln so'm)
Q_{jami}	Barcha hududlar bo'yicha jami sanoat ishlab chiqarish hajmi
n	Hududlar (viloyatlar yoki MIZlar) soni

Indeksning chegaraviy qiymatlari quyidagicha talqin qilinadi:

HHI oralig'i	Konsentratsiya darajasi	Talqin
< 1 500	Past (tarqoq)	Ishlab chiqarish nisbatan teng taqsimlangan
1 500 – 2 500	O'rtacha	Ma'lum hududlarda to'planish kuzatiladi
≥ 2 500	Yuqori (to'plangan)	Dominant ishtirokchi mavjud

Tahlil uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda har bir yil uchun O'zbekiston Respublikasining 14 ta hududi bo'yicha sanoat ishlab chiqarishining umumiy hajmdagi ulushi hisoblab chiqildi. Ikkinchi bosqichda Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) qiymatlari viloyatlar va maxsus iqtisodiy zonalar kesimida alohida hisoblandi. Uchinchi bosqichda esa yillar kesimida indeks dinamikasi hamda hududlar va MIZlar bo'yicha shakllangan ko'rsatkichlar o'rtasidagi farqlar qiyosiy tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

1-jadvalda 2018–2024-yillar davomida O'zbekiston Respublikasining viloyatlari hamda maxsus iqtisodiy zonalar kesimida hisoblangan Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) qiymatlari keltirilgan. Jadvalda konsentratsiya darajasini iqtisodiy adabiyotlarda qabul qilingan mezonlar asosida uch toifaga ajratish qo'llanildi: past konsentratsiya (tarqoq tuzilma), o'rtacha konsentratsiya va yuqori konsentratsiya (1-jadval).

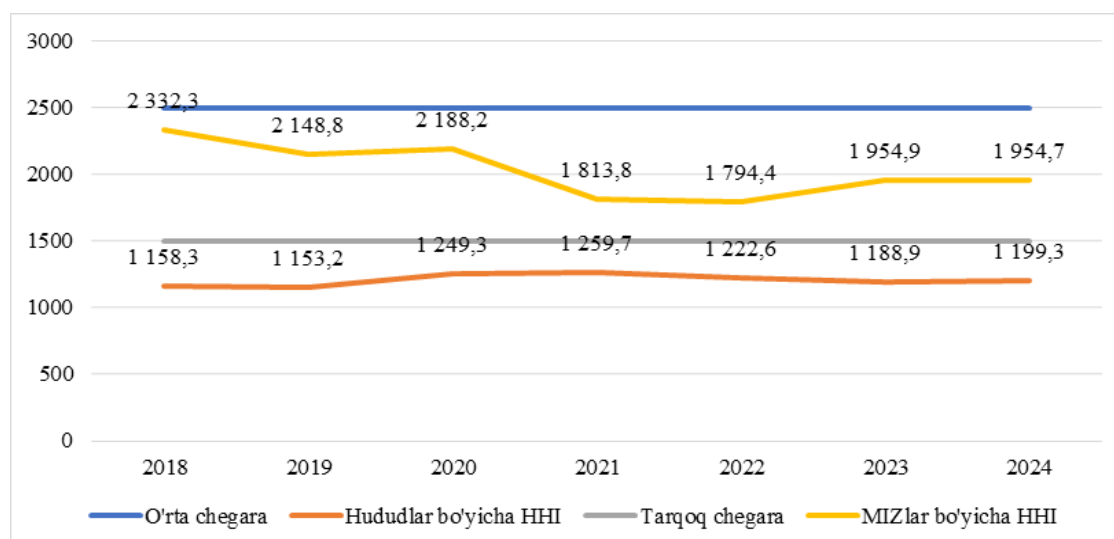
1-jadval
Viloyatlar va MIZlar bo'yicha HHI qiymatlari (2018–2024)

Ko'rsatkich	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Viloyatlar bo'yicha HHI	1158.3	1153.2	1249.3	1259.7	1222.6	1188.9	1199.3
MIZlar bo'yicha HHI	2332.3	2148.8	2188.2	1813.8	1794.4	1954.9	1954.7
Farq (MIZ - Viloyat)	+1174.0	+995.6	+938.9	+554.1	+571.8	+766.0	+755.4
Viloyat kategoriyasi	Tarqoq	Tarqoq	Tarqoq	Tarqoq	Tarqoq	Tarqoq	Tarqoq
MIZ kategoriyasi	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha

Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

Jadval natijalari shuni ko'rsatadiki, viloyatlar kesimida Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) butun tahlil davri davomida 1153–1260 oralig'ida shakllangan bo'lib, bu ko'rsatkich xalqaro mezonlarga ko'ra past konsentratsiya yoki "tarqoq" tuzilma kategoriyasiga kiradi. Mazkur holat sanoat ishlab chiqarishining O'zbekistonning 14 ta hududi o'rtasida nisbatan muvozanatli taqsimlanganligini anglatadi. Ya'ni, sanoat ishlab chiqarishi ayrim hududlarda haddan tashqari jamlanib qolmagan va hududlararo sanoat faolligi ma'lum darajada diversifikatsiyalashgan.

Maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) kesimida esa HHI qiymatlari 1794–2332 oralig'ida shakllanib, o'rtacha konsentratsiya darajasiga mos keladi (1-rasm).

1-rasm. HHI dinamikasi: viloyatlar va MIZlar kesimida (2018–2024)¹

1-rasmda ko'rsatilganidek, maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) bo'yicha Herfindahl–Hirschman indeksi 2018-yildagi 2332.3 ko'rsatkichidan 2021-yilga kelib 1813.8 gacha sezilarli darajada kamaygan. Mazkur tendensiya ushbu davrda MIZlar geografiasining kengaygani, yangi hududlarda maxsus iqtisodiy zonalar tashkil etilgani hamda sanoat ishlab chiqarishining hududlar bo'yicha nisbatan kengroq taqsimlanganligini aks ettiradi. Natijada sanoat faoliyatining hududiy diversifikatsiyasi kuchayib, konsentratsiya darajasi pasaygan.

Biroq 2022–2024-yillarda MIZlar bo'yicha HHI qiymatlari 1954–1955 oralig'ida shakllanib, nisbatan barqaror holatni saqlab qolgan.

2-jadvalda esa 2024-yil yakunlari bo'yicha har bir viloyatning umumiy sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi hamda Herfindahl–Hirschman indeksini shakllantiruvchi komponentlar keltirilgan (2-jadval).

2-jadval

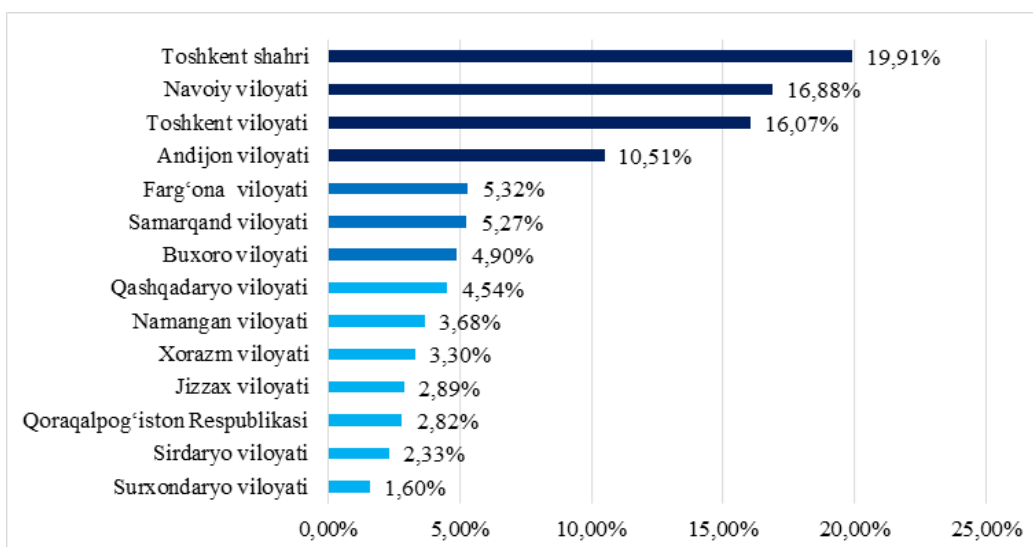
Viloyatlar bo'yicha sanoat ishlab chiqarish ulushi va HHI komponentlari (2024)

№	Viloyat / Hudud	Ulush, %	HHI kom. ($si^2 \times 10^4$)	Rang daraja
1	Toshkent shahri	19.91%	396.41	Yuqori
2	Navoiy viloyati	16.88%	284.93	Yuqori
3	Toshkent viloyati	16.07%	258.24	Yuqori
4	Andijon viloyati	10.51%	110.46	O'rta
5	Farg'ona viloyati	5.32%	28.30	O'rta
6	Samarqand viloyati	5.27%	27.77	O'rta
7	Buxoro viloyati	4.90%	24.01	Past
8	Qashqadaryo viloyati	4.54%	20.61	Past
9	Namangan viloyati	3.68%	13.54	Past
10	Xorazm viloyati	3.30%	10.89	Past
11	Jizzax viloyati	2.89%	8.35	Past
12	Qoraqalpog'iston	2.82%	7.95	Past
13	Sirdaryo viloyati	2.33%	5.43	Past
14	Surxondaryo viloyati	1.60%	2.56	Past

Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

2-rasmda 2024-yil yakunlari bo'yicha O'zbekiston hududlarining umumiy sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi keltirilgan. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, sanoat ishlab chiqarishining asosiy qismi Toshkent shahri, Navoiy va Toshkent viloyatlarida jamlangan. Xususan, Toshkent shahri umumiy sanoat ishlab chiqarishining 19,91 foizini tashkil etib, mamlakatdagi eng yirik sanoat markazi sifatida yetakchi o'rinni egallagan. Navoiy viloyatining ulushi 16,88 foizni, Toshkent viloyatining ulushi esa 16,07 foizni tashkil etgan (2-rasm).

1 Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

2-rasm. Viloyatlar bo'yicha sanoat ishlab chiqarish ulushi (2024-yil)²

3-jadvalda 2024-yil yakunlari bo'yicha maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) kesimida sanoat ishlab chiqarishining hududiy taqsimoti hamda Herfindahl–Hirschman indeksini shakllantiruvchi komponentlar keltirilgan. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, viloyatlar kesimida eng yuqori ulush Toshkent shahri (19,91%), Navoiy viloyati (16,88%) va Toshkent viloyatiga (16,07%) to'g'ri keladi. Mazkur uch hudud birgalikda 2024-yilda respublika jami sanoat ishlab chiqarishining 52,86 foizini shakllantirgan (3-jadval).

3-jadval

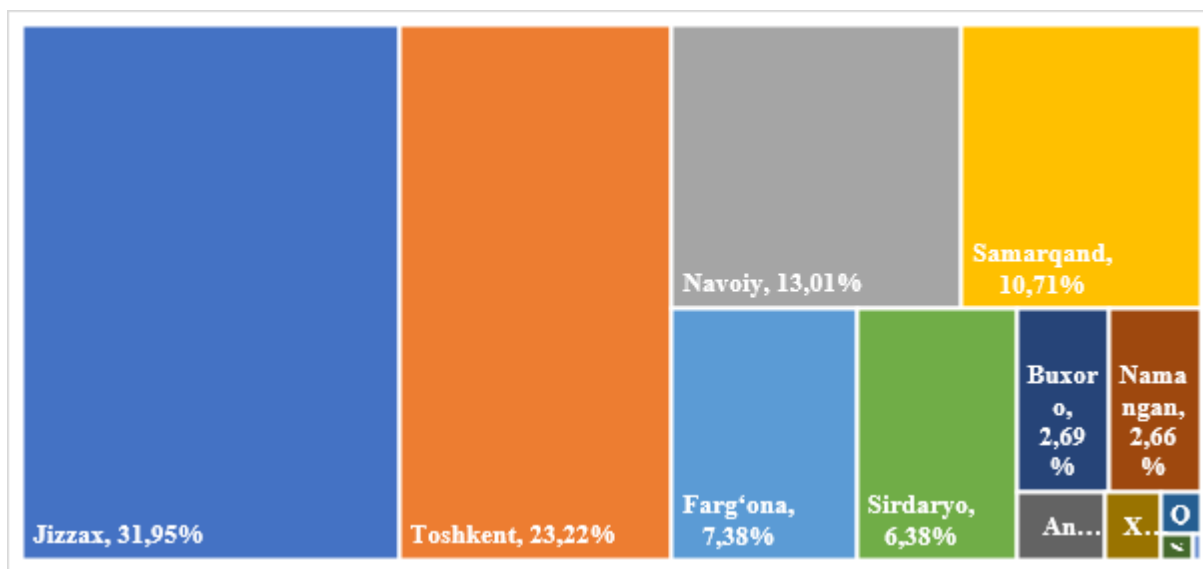
MIZlar bo'yicha sanoat ishlab chiqarish ulushi va HHI komponentlari (2024)

№	Viloyat / Hudud (MIZ)	Ulush, %	HHI kom. (si ² ×10 ⁴)	Rang
1	Jizzax viloyati	31.95%	1020.80	Dominant
2	Toshkent viloyati	23.22%	539.17	Yuqori
3	Navoiy viloyati	13.01%	169.26	Yuqori
4	Samarqand viloyati	10.71%	114.70	Yuqori
5	Farg'ona viloyati	7.38%	54.46	O'rta
6	Sirdaryo viloyati	6.38%	40.70	O'rta
7	Buxoro viloyati	2.69%	7.24	Past
8	Namangan viloyati	2.66%	7.08	Past
9	Andijon viloyati	0.96%	0.92	Past
10	Xorazm viloyati	0.60%	0.36	Past
11	Qoraqalpog'iston Respublikasi	0.26%	0.07	Past
12	Surxondaryo viloyati	0.13%	0.02	Past
13	Qashqadaryo viloyati	0.03%	0.00	Past
14	Toshkent shahri	0.00%	0.00	Past

Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

MIZlar bo'yicha eng katta ulushni Jizzax viloyati (31.95%) egallaydi. Bu asosan Jizzax erkin iqtisodiy zonasidagi yirik sanoat majmualarining rivojlanishi bilan bog'liq. Keyingi o'rinlarda Toshkent viloyati (23.22%) va Navoiy viloyati (13.01%) turadi. Qashqadaryo viloyati 2024-yilda endigina MIZ tizimiga qo'shilgan (0.03% ulush), Toshkent shahri esa bu davrda MIZ ko'rsatkichlarini aks ettirmagan (3-rasm).

2 Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

3-rasm. MIZlar sanoat ishlab chiqarishida viloyatlar ulushi (2024)³

Tadqiqot natijalari bir qator muhim ilmiy va amaliy xulosalarni shakllantirish imkonini beradi. Birinchidan, viloyatlar kesimida Herfindahl–Hirschman indeksining (HHI) butun tahlil davri davomida 1153–1260 oralig'ida shakllanishi sanoat ishlab chiqarishining hududlar bo'yicha nisbatan muvozanatli va "tabiiy" taqsimlanganligini ko'rsatadi. Mazkur natija Ellison va Glaeser (1997) tomonidan ishlab chiqilgan sanoat guruhlanishi nazariyasidagi yuqori konsentratsiyalashgan modellarga nisbatan ancha tekis taqsimotni ifodalaydi hamda O'zbekiston iqtisodiyotining ma'lum darajada polisentrik tuzilishga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Ikkinchidan, maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) bo'yicha HHI ko'rsatkichining 2018-yildagi 2332 darajadan 2021-yilda 1814 gacha pasayishi MIZ siyosatining dastlabki bosqichda hududiy sanoat konsentratsiyasini kamaytirish va sanoat faoliyatini yangi hududlarga yoyishdagi ijobiy natijalarini ko'rsatadi. Ushbu natija Farole va Akinci (2011) tomonidan ilgari surilgan "MIZlar hududiy rivojlanishni rag'batlantiradi" degan nazariy xulosani O'zbekiston misolida empirik jihatdan tasdiqlaydi.

Uchinchidan, 2022–2024-yillarda MIZlar bo'yicha HHI ko'rsatkichining 1954–1955 oralig'ida barqarorlashib qolishi hududiy muvozanat nuqtayi nazaridan muhim e'tibor talab etuvchi holat hisoblanadi. Xususan, Jizzax viloyatining 31,95 foiz va Toshkent viloyatining 23,22 foizlik ulushi ayrim hududlarning MIZ tizimidagi dominant mavqei kuchaytirganligini ko'rsatadi. Bu esa MIZ siyosati orqali sanoatni hududlar bo'yicha tarqatish jarayoni davom etayotgan bo'lsa-da, ayrim iqtisodiy markazlarning ustunligi hali ham saqlanib qolayotganini anglatadi. Mazkur holat Zeng (2015) tomonidan Xitoy tajribasi asosida qayd etilgan "dastlabki diversifikatsiyadan so'ng qayta konsentratsiyalanish" tendensiyasi bilan hamohangdir.

To'rtinchidan, Toshkent shahrining umumiy sanoat ishlab chiqarishida eng yuqori ulushga ega bo'lishiga qaramay (19,91%), MIZ statistikalarida bevosita qatnashmasligi maxsus iqtisodiy zonalar siyosatining poytaxtdan tashqari hududlarni rivojlantirishga yo'naltirilganligini ko'rsatadi. Bu esa hududiy sanoat siyosatining maqsadli va muvozanatli shakllantirilayotganini bildiruvchi ijobiy omil sifatida baholanishi mumkin.

Shuningdek, Surxondaryo viloyati (1,60%) va Qoraqalpog'iston Respublikasining (2,82%) umumiy sanoat ishlab chiqarishida ham, MIZ tizimida ham past ulushga ega bo'lishi hududlarning geografik joylashuvi, infratuzilma ta'minoti, logistika imkoniyatlari hamda xomashyo bazasidagi obyektiv tafovutlar bilan izohlanadi (Linn, 2012). Shu sababli mazkur hududlarda maxsus iqtisodiy zonalarini rivojlantirish, investitsiya jozibadorligini oshirish va sanoat infratuzilmasini kuchaytirishga qaratilgan qo'shimcha rag'batlantirish mexanizmlarini qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston Respublikasida sanoat ishlab chiqarishining hududiy konsentratsiyasi 2018–2024-yillar kesimida Herfindahl–Hirschman indeksi (HHI) metodologiyasi asosida tizimli ravishda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari mamlakatda sanoat ishlab chiqarishining hududiy taqsimoti va maxsus iqtisodiy zonalarining (MIZ) hududiy rivojlanishga ta'sirini ilmiy jihatdan baholash imkonini berdi.

Tahlil natijalariga ko'ra, viloyatlar kesimida HHI ko'rsatkichlari barcha yillar davomida 1153–1260 oralig'ida

3 Manba: Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi

shakllanib, past yoki “tarqoq” konsentratsiya darajasini namoyon etdi. Mazkur holat sanoat ishlab chiqarishining O‘zbekistonning 14 ta hududi bo‘yicha nisbatan muvozanatli taqsimlanganligini hamda iqtisodiyotning polisentrik rivojlanish modeliga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Maxsus iqtisodiy zonalar kesimida esa HHI ko‘rsatkichlari 1794–2332 oralig‘ida bo‘lib, o‘rtacha konsentratsiya darajasiga mos kelishi aniqlandi. Xususan, 2018–2021-yillarda indeksning 2332 dan 1814 gacha pasayishi MIZlar geografiyasining kengaygani, yangi hududlarda sanoat loyihalarining amalga oshirilgani va hududiy diversifikatsiyaning kuchayganligini anglatadi. Biroq 2022–2024-yillarda indeks qiymatlarining nisbatan barqarorlashuvi Jizzax va Toshkent viloyatlarining MIZ tizimidagi yetakchi mavqei saqlanib qolayotganligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, MIZlar va viloyatlar bo‘yicha HHI ko‘rsatkichlari o‘rtasidagi sezilarli farq — har yili o‘rtacha 600–1200 punkt oralig‘ida bo‘lishi — maxsus iqtisodiy zonalarda sanoat ishlab chiqarishi umumiy sanoat ishlab chiqarishiga nisbatan ancha yuqori darajada konsentratlashganligini tasdiqlaydi. Bu holat ayrim MIZlarning investitsiya, infratuzilma va ishlab chiqarish salohiyati jihatidan ustun mavqega ega ekanligini bildiradi.

Tadqiqot natijalari asosida shuni ta’kidlash mumkinki, Surxondaryo, Xorazm va Qoraqalpog‘iston Respublikasi kabi periferiya hududlarida maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatini yanada rivojlantirish hududiy sanoat muvozanatini mustahkamlashga xizmat qiladi. Mazkur hududlarda qo‘shimcha investitsiya rag‘batlari, logistika infratuzilmasini yaxshilash va sanoat loyihalarini kengaytirish orqali MIZlar bo‘yicha HHI ko‘rsatkichlarini kelgusida 1500 dan past darajaga tushirish imkoniyati mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Atmarudov, B. N. (2025). *Analysis of the current state of development and management of special economic zones operating in our country*. American Journal of Economics and Business Management, 8(11), 5303–5307. [American Journal of Economics and Business Management](#)
2. Boymurodov, J. K., & Hazratqulov, U. H. (2026). *Erkin iqtisodiy zonalar orqali hududiy rivojlanishni jadallashtirish mexanizmlari*. Innovations in Science and Technologies, 3(4), 56–62. [Innovations in Science and Technologies](#)
3. Combes, P.-P., Mayer, T., & Thisse, J.-F. (2008). *Economic Geography: The Integration of Regions and Nations*. Princeton University Press. [Princeton University Press](#)
4. Curry, B., & George, K. D. (1983). Industrial concentration: A survey. *The Journal of Industrial Economics*, 31(3), 203–255. [Wiley Online Library](#)
5. Ellison, G., & Glaeser, E. L. (1997). Geographic concentration in U.S. manufacturing industries: A dashboard approach. *Journal of Political Economy*, 105(5), 889–927. [University of Chicago Press Journals](#)
6. Fan, C. C., & Scott, A. J. (2003). Industrial agglomeration and development: A survey of spatial economic issues in East Asia and a statistical analysis of Chinese regions. *Economic Geography*, 79(3), 295–319. [Taylor & Francis Online](#)
7. Farole, T., & Akinci, G. (Eds.). (2011). *Special Economic Zones: Progress, Emerging Challenges, and Future Directions*. World Bank Publications. [World Bank Publications](#)
8. Herfindahl, O. C. (1950). *Concentration in the Steel Industry* (Doctoral dissertation). Columbia University.
9. Hirschman, A. O. (1945). *National Power and the Structure of Foreign Trade*. University of California Press.
10. Paul Krugman (1991). *Geography and Trade*. MIT Press. [MIT Press](#)
11. Linn, J. F. (2012). *Central Asian Economic Integration: Benefits, Obstacles and Progress*. Brookings Institution Policy Brief, 2012–04. Brookings Institution
12. Rhoades, S. A. (1993). The Herfindahl–Hirschman Index. *Federal Reserve Bulletin*, 79(3), 188–189. Federal Reserve Archive
13. Ruzibaeva, N. Kh., & Khotamkulova, M. S. (2022). *Free economic zones in the Republic of Uzbekistan and ways to attract investment in them*. Academy of Entrepreneurship Journal, 28(3), 1–7. [Academy of Entrepreneurship Journal](#)
14. Sabirov, Kh. N., & Akbarova, A. (2023). *Strategy for the development of free economic zones in Uzbekistan*. Kokand University Herald, 9, 7–10. [Kokand University Herald](#)
15. Theil, H. (1967). *Economics and Information Theory*. North-Holland Publishing Company.
16. U.S. Department of Justice & Federal Trade Commission. (2010). *Horizontal Merger Guidelines*. Washington, D.C. [U.S. Department of Justice](#)
17. Zeng, D. Z. (2015). *Global Experiences with Special Economic Zones: Focus on China and Africa*. World Bank Policy Research Working Paper No. 7240. [World Bank Open Knowledge Repository](#)

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100